

XXXI. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

14. svibnja 2026.

treći (III.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova u prvome dijelu ispita:		10	broj bodova u drugome dijelu ispita:		90	ukupni broj bodova u ispitu:		100
---	--	----	--	--	----	------------------------------------	--	-----

Upute natjecateljima

1. Ispit se piše 120 minuta.
2. Ispit se sastoji od dvaju dijelova. Prvi dio ispita sastoji se od zadataka slušanja.
3. Prije rješavanja ispita u cjelini treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
4. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
5. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
6. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
7. Rješenja treba upisivati isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
8. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
9. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
10. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
11. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
12. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

PRVI DIO ISPITA

Pozorno poslušaj polazni tekst. Zaokruži slovo uz točan odgovor u zadatcima 1., 4., 8., 9. i 10. Napiši odgovore na crte u zadatcima 2., 3., 5., 6. i 7.

1. Što je tema polaznoga teksta?

- A. promoviranje *online* kupovine nasuprot kupovini na tržnicama
- B. usporedba brze mode i tradicionalnoga načina odijevanja
- C. predstavljanje poznatih *influencera* u svijetu mode
- D. utjecaj *online* kupovine na društvo u cjelini

1	
---	--

2. Tko je autor/autorica polaznoga teksta?

1	
---	--

3. Kakav je stav autora/autorice prema temi? Objasni jednom ili dvjema rečenicama.

1	
---	--

4. Kojoj vrsti teksta pripada polazni tekst?

- A. komentaru
- B. javnomu govoru
- C. recenziji
- D. reportaži

1	
---	--

4	
---	--

5. Kako autor/autorica slikovito naziva suvremene ljude u svijetu koji stalno više *brže*? Odgovori jednom riječju.

1	
---	--

6. Na koji se pojam iz polaznoga teksta odnosi sljedeća definicija?

To je društveni i ekonomski fenomen koji opisuje stav da sreća ovisi o posjedovanju materijalnih dobara, potiče visoku potrošnju kao temelj ekonomije i uključuje pokret za zaštitu prava potrošača, a u suštini se vrti oko pretjerane konzumacije dobara i usluga, često pod utjecajem medija i reklama.

1	
---	--

7. Kako se u polaznome tekstu još nazivaju *influenceri*? Odgovori jednom riječju.

1	
---	--

8. Koji je od sljedećih podupirućih podataka iznio autor/autorica polaznoga teksta?

- A. Cijena jeftine haljine iznosi u konceptu brze mode 2 – 3 penija.
- B. Modna industrija samo 10 % manje zagađuje zrak od avioindustrije.
- C. *Influenceri* snimaju reklame za poznate modne brendove i do 18 sati dnevno.
- D. Količina vode koju čovjek popije u dvije godine nedostatna je za proizvodnju jedne pamučne majice.

1	
---	--

4	
---	--

9. Čime završava slušani tekst?

- A. književnim citatom
- B. reklamnim sloganom
- C. retoričkim pitanjem
- D. pozdravom slušateljima

1	
---	--

10. Koje se od sljedećih obilježja teksta ne odnosi na slušani tekst?

- A. gradacija misli
- B. trodijelna struktura
- C. jasno istaknuti argumenti
- D. dominantni kolokvijalizmi

1	
---	--

2	
---	--

DRUGI DIO ISPITA

11. Upiši na crte, prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica otisnute ispod crte velikim tiskanim slovima.

Tijekom siječnja, dok traje _____,
(TJEDAN VISOKE MODE)

_____
(FRANCUSKA PRIJESTOLNICA KULTURE)
postaje središte svijeta. Inspiracija za ovogodišnju sezonu dolazi od

_____
(BELGIJSKO-AMERIČKE DIZAJNERICE DIANE VON FURSTENBERG)
poznate po svojoj haljini na preklop, koju je dizajnirala 70-ih godina 20. stoljeća. Dok modeli šeću u haljinama od najfinijega batista i pamučnoga šifona, gledatelji iščekuju da se u stanci atmosfera zagrije izvođenjem senzualnoga

_____
(LATINOAMERIČKOG PLESA RUMBE)
Izravni prijenos toga spektakla prate i

_____
(ZAGREBAČKI STUDENTI MODNOGA DIZAJNA)

u _____.
(ATRIJU NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE)

6	
6	

Zaokruži slovo uz točan odgovor u zadatcima od 12. do 16.

12. Koja je rečenica napisana u skladu s pravilima o pisanju zareza?

- A.** Okružena rijekama, plodna, ali močvarna Baranja zahvaljujući svojoj prometnoj izdvojenosti, sačuvala je najviše elemenata staroslavenskoga ruha.
- B.** Bez obzira na to što je na području Slavonije poznato nekoliko varijanti ženskoga ruha, platnena košulja *rubina* svima je zajednički, temeljni oblik, a sastavljena je spajanjem platna i njegovim nabiranjem.
- C.** U obliku slavonske rubine stopila su se obilježja i staroslavenske nošnje, i kasnorimske tunike koja je bila osnovni tip ovoga područja, u vrijeme dolaska Slavena u 7. stoljeću.
- D.** Utjecaj baroka, rokoka, mađarske i njemačke nošnje, pa čak i francuske mode, (bogato nabrani uširkani ovratnici), omogućila je trgovina hrastom, koja gospodarski razvija Slavoniju u 18. stoljeću.

1	
---	--

13. Koja je rečenica napisana u skladu s pravilima o sastavljenome i nesastavljenome pisanju?

- A.** Njegova mala trgovina temelji se na kupi – prodaj načelu, pa stalno nabavlja novu robu i brzo je prodaje kupcima.
- B.** Stari će se modni trendovi kad – tad vratiti, pa će opet biti popularne široke hlače i uske košulje.
- C.** Jao – jao, opet sam zaboravila očistiti svoje omiljene cipele, a trebam ih za večerašnji izlazak!
- D.** Nadam se da mi staru haljinu možeš prekrojiti za sat – sat i pol jer mi treba za subotnji izlazak.

1	
---	--

2	
---	--

14. U kojoj je rečenici strano ime točno napisano? Iza svake rečenice naveden je nominativ stranoga imena.

A. O kreacijama dizajnera Yvesa Saint-Laurenta često se govori kao o prekretnici u modernoj modi. (Yves Saint-Laurent)

B. Mala crna haljinica u viziji dizajnerice Coco Chanele postala je simbol bezvremenske elegancije. (Coco Chanel)

C. Haljine u kolekcijama dizajnera Oscar de la Rente poznate su po luksuznim materijalima. (Oscar de la Renta)

D. Dizajnera Pacoa Rabannea proslavilo je dvanaest nenosivih haljina od pločica aluminija i plastike. (Paco Rabanne)

1	
---	--

15. U kojoj je od sljedećih rečenica pokrata napisana u skladu s pravopisnom normom?

A. Modna revija održana u NSK-i (Nacionalna i sveučilišna knjižnica) bila je pravo osvježenje za pratitelje modnih trendova.

B. Ulaznicu za dugo najavljivanu modnu reviju dobio sam SMS-OM, pa sam mogao mnogo brže ući u dvoranu.

C. Na modnoj reviji održanoj u glavnome gradu BiH dominirale su proljetne kolekcije inspirirane cvjetnim uzorcima.

D. Naš tekstilni fakultet dogovorio je suradnju s FOI-em (Fakultetom organizacije i informatike), koji bi trebao razvijati programske alate za dizajn odjeće.

1	
---	--

2	
---	--

16. Koja je od sljedećih rečenica primjer rečeničnoga sklapanja uvrštavanjem?

- A.** Prevrtljiva, ciklična i pomalo neukrotiva moda podsjeća nas svakim danom na relativnost vremena i estetike lijepoga.
- B.** *Uniseks* ili *genderless odjeća* u novije je vrijeme uobičajen naziv u modnome svijetu, samo ga mnogi još ne razumiju u potpunosti.
- C.** Naziv se pojavljuje u vrijeme kad se glorificira personalizirani pristup odijevanju i njegovanju različitosti.
- D.** Posljednjih nekoliko godina modnu industriju obilježio je novi trend – estetika namjerno ružnoga, ali neki dizajneri i dalje stvaraju klasične i elegantne kolekcije.

1	
---	--

Napiši na crte odgovore u zadatcima od 17. do 35.

17. Napiši u sljedećoj rečenici *ć, č, đ, dž* ili odraz jata (*ijeljelel*) na prazne crte u riječima.

Ovaj c___lovečernji spektakl bio je osmišljen da pomakne granice; dok su neki kritičari počeli b___sniti zbog prevelike ekstravagancije, drugi su ostali nijemi pred ljepotom. Neobičnomu dizajneru duge ri___e kose ništa nije moglo zaprije___iti put, a njegova jasna predo___ba o modernoj eleganciji kulminirala je u završnome defileu. Ostalo je samo da i sami svjedo___ite trenutku koji će biti zapam___en u modnoj pov___sti.

3	
---	--

4	
---	--

18. a) Odredi vrstu podcrtanih riječi i njihove gramatičke kategorije.

Odjeća u svim razdobljima zrcali duh vremena. Tako bizantska širom carstva oblikom i ukrasima skriva tijelo, romanička nastaje ispreplitanjem različitih utjecaja u vrijeme i nakon seoba naroda, a gotička ponovno otkriva tjelesnost. Renesansa je još više naglašava i ističe atribute muškosti odnosno ženskosti.

razdobljima – _____

širom – _____

seoba – _____

gotička – _____

odnosno – _____

5	
---	--

b) Kako glasi pozitiv riječi *više* upotrijebljene u posljednjoj rečenici polaznoga teksta?

_____

1	
---	--

c) Koja je glasovna promjena provedena u riječi *ističe*?

_____

1	
---	--

d) Raščlani sljedeće riječi na oblikotvornu osnovu i oblikotvorni morfem.

ukrasima – _____

različitih – _____

tjelesnost – _____

3	
---	--

10	
----	--

e) Ispiši dva para riječi iz polaznoga teksta u kojima se pojavljuju alomorfi.

_____

1	
---	--

f) Ispiši dva antonimna para riječi iz polaznoga teksta.

_____

1	
---	--

19. Ispiši iz teksta dva para supletivnih alomorfa.

Ona je markantna u toj šokačkoj nošnji koja odiše ljepotom bogate tradicije. Nju krasi jelek s vezom i široke suknje. On nosi opanke i čakšire te simbolizira snagu. Njega često vide kako podiže ruku u plesu, a na ruci mu se ističe lijepi zlatni vjenčani prsten. Njihova ljepota leži u ručnome radu i bojama koje pričaju priče Slavonije.

_____

1	
---	--

20. Ispravi sljedeće rečenice tako da budu gramatički točne.

a) Bili su nedaleko grada i raspravljali su po pitanju odlaska na radionicu o novim materijalima predstavljenima na ovogodišnjim minhenskim danima mode.

_____

_____

2	
---	--

5	
---	--

b) Pred godinu dana nisu mogli ni zamisliti da će letjeti u München i da je takva radionica zanimljiva za pohađati.

2	
---	--

21. Pročitaj sljedeći tekst i odgovori na pitanja.

Čàkšire ž *pl. tantum reg. (+ srp.) etnol.* dio muške narodne nošnje, hlače od domaće valjane vune, široke u gornjem dijelu, uske od koljena do gležanja (preko toga dijela nose se čarape)

✧ *tur. çakşır*

a) Kako se u leksikografiji naziva gornji polazni tekst?

1	
---	--

b) Ispiši normativnu odrednicu iz teksta.

1	
---	--

c) Ispiši terminološku odrednicu iz teksta.

1	
---	--

d) Kojoj vrsti dijalektizama pripada natuknica iz polaznoga teksta?

1	
---	--

6	
---	--

e) Ispiši iz polaznoga teksta riječ koja je hiperonim pojmu *čakšire*.

1	
---	--

22. Izdvoji iz rečenice sintagmu koja je rezultat upravljanja.

Krojila sam i šivala svaki dan u maloj krojačnici najčešće u društvu vjerne prijateljice.

1	
---	--

23. Preoblikuj podcrtanu sintagmu u sintagmu koja je rezultat sročnosti.

Nije bilo zanimljivije modne revije od revije u Svetome Petru u Šumi!

1	
---	--

24. Navedi vrstu prenesenoga značenja u zadanoj rečenici.

Na jučerašnjoj modnoj reviji uživali smo u slavnome Michaelu Korsu, koji spaja luksuz s pristupačnim stilom.

1	
---	--

25. Kojoj vrsti riječi pripadaju podcrtane riječi u sljedećim rečenicama?

a) Kojim ćemo putom krenuti na Konferenciju o održivoj proizvodnji? _____

b) Zaposlila se putem natječaja koji je objavila modna kuća. _____

c) Plan će vjerojatno biti dogovoren putem. _____

1	
---	--

5	
---	--

26. Ispiši iz sljedećega teksta tražene rečenične dijelove.

Učenicima je jutros bilo zanimljivo pratiti predavanje o modi, a profesorica dizajna, zadovoljna njihovim odazivom, ponosno im je predstavila i svoju novu knjigu. Silazeći s pozornice, svima je zahvaljivala na dolasku.

subjekti (izrečeni) – _____

imenski predikat – _____

imenski predikatni proširak – _____

glagolski predikatni proširak – _____

imenički atributi – _____

priložne oznake – _____

6	
---	--

27. Ispiši iz sljedećega teksta zastarjelicu i historizme.

Iza masivnih vrata dvorca, u polumraku prostrane izbe, vlastelini su sate provodili pripremajući se za dvorski bal. Svaki je pažljivo namještao svoj *justeaucorps* (žistokor), teški kaput koji je sezao do polovice listova, dok je pokretima ruku isticao bogato izvezene manšete na širokim rukavima. Dok su dvorani užurbano nanosili prah na goleme vlasulje, tišina prostorije nestajala je pod šuštanjem skupocjenih tkanina pretvarajući unutrašnjost sobe u pozornicu barokne taštine. Ništa manje složena nije bila ni odjeća dama; omiljena im je bila suknja s konstrukcijom od riblje kosti na stražnjem dijelu suknje – poznati *tournure* (turnir), kojim se naglašavala njihova vitkost.

zastarjelica – _____

historizmi – _____

_____

2	
---	--

8	
---	--

28. Napiši sinonime podcrtanim riječima u sljedećemu tekstu. Napiši ih u gramatičkome obliku u kojemu su u tekstu.

Publika je novu mušku kolekciju dočekala s oduševljenjem, osobito u kontekstu rivalstva dvaju poznatih dizajnera. Dok je jedan od njih impresionirao krojevima prilagođenima muškarcima robusnije građe, nadahnutima njegovim robinzonskim životom na grčkome otoku, drugi je predstavio znatno glamurozniju i estetski dotjeraniju liniju. U rezimeu modne sezone kritičari su zaključili da je upravo robinzonski nadahnuta kolekcija bila hrabrija i dugoročno rentabilnija jer uspješno spaja estetiku, kvalitetu i stvarne potrebe suvremenoga čovjeka.

rivalstva – _____

robusnije – _____

robinzonskim – _____

rezimeu – _____

rentabilnija – _____

5	
---	--

29. Objasni značenje svake rečenice ovisno o tome nalazi li se u njoj zarez.

a) U dućanu smo kupile ljetnu haljinu zebrastoga uzorka, koja je bila na popustu.

– značenje rečenice:

---

b) U dućanu smo kupile ljetnu haljinu zebrastoga uzorka koja je bila na popustu.

– značenje rečenice:

2	
---	--

7	
---	--

30. Napiši složene rečenice prema sljedećim uputama.

a) Upotrijebi riječi *snijeg*, *kaput*, *kapa* tako da zavisna surečenica označuje posljedicu, a glavna uzrok.

Rečenica:

---

b) Upotrijebi veznik *pošto* u skladu s gramatičkom normom hrvatskoga standardnog jezika.

Rečenica:

---

c) Upotrijebi obezličeni glagol govorenja kako bi uveo/uvela zavisnu surečenicu.

Rečenica:

3	
---	--

31. Odredi vrste zadanim surečenicama.

Iako brza moda obećava pristupačne cijene i trenutačne trendove, ona potiče masovnu potrošnju odjeće koja se brzo troši jer potrošači kupuju novu odjeću ne bi li pokazali kako prate trendove, pa je pravi izazov promijeniti potrošačke navike kako bi se smanjila količina otpada.

Iako brza moda obećava pristupačne cijene i trenutačne trendove dopusna

ona potiče masovnu potrošnju odjeće _____

koja se brzo troši _____

jer potrošači kupuju novu odjeću _____

ne bi li pokazali _____

kako prate trendove _____

pa je izazov promijeniti potrošačke navike _____

kako bi se smanjila količina otpada _____

7	
---	--

10	
----	--

32. Razvrstaj priloge s obzirom na način na koji su tvoreni.

Traperice su nadaleko poznate kao simbol moderne odjeće. Kolikogod se moda mijenjala, one se vraćaju, naizmjenice u različitim krojevima i stilovima. Neki ih djelomice smatraju radničkom odjećom i promatraju svisoka ako nisu dio najnovijih trendova. Ipak, moda se može promijeniti naglavce u samo jednoj sezoni, pa ono što je bilo zastarjelo, postaje popularno. Ne treba olako suditi ni tradicionalnoj ni modernoj odjeći – svaka ima svoju vrijednost i priču.

sufiksna tvorba – _____

prefiksna tvorba – _____

prefiksno-sufiksna tvorba – _____

srastanje – _____

preobrazba – _____

7	
---	--

33. Ispiši iz sljedećega teksta imenicu u slavenskome genitivu.

U Slavoniji je odjeća oduvijek bila više od obične svakodnevice: u njoj su se prepoznavali rad, ponos i ljepota života. Na svečanostima žene su blistale u bogato urešenim nošnjama, a svaki muškarac dostojanstveno je nosio šešir kao znak urednosti i stila. Na starim fotografijama katkad se ne vidi šešira, ali ne može se reći da se i bez njega ne osjeća dostojanstvo nekadašnjega vremena.

_____

1	
---	--

8	
---	--

34. Napiši rečenice hrvatskim standardnim jezikom slijedeći u cijelosti strukturu zadanih rečenica.

Gospon Pongračić, ste znali da Vaš sosed stoji na deždu pol vure z zaprtom umbrelom?

Kad ću arivat, ne znan – samo bin volela pet šest ur više spat, biti na teplon.

Zora je zaiskala peškir od komšinice – prokuvano mliko prolilo se po aljini.

3	
---	--

35. Ispiši iz sljedećega teksta pleonazme i riječi koje ne pripadaju standardnomu jeziku.

U izlogu trgovine odjećom stajala je haljina koja je bila pravi izuzetak među izloženim haljinama, suknjama, košuljama i odijelima. Dok sam ulazila, pokušala sam se skoncentrirati na profesorovu uputu – važno je proučiti kako se moda i okoliš mogu međusobno spojiti u jednu priču. Prodavačica mi se ljubazno obratila, a ja sam joj odmah zahvalila. Dok smo razgovarale, nametnulo se zanimljivo saznanje: velik dio odjeće završava kao otpad razbačen po prirodi, a komadi tkanine često lete zrakom nošeni vjetrom. Takav okoliš može izazvati i psihičke probleme.

Posjetila sam i Muzej mode, u kojemu su izloženi gore navedeni primjeri starih i novih odjevnih predmeta. Vodič je naglasio kako svaki komad treba promatrati ponaosob jer tek tada možemo razumjeti i njegovu vrijednost i utjecaj na svijet.

pleonazmi – _____

riječi koje ne pripadaju standardnomu jeziku – _____

2	
---	--

5	
---	--

Pročitaj polazni tekst u okviru i riješi zadatke od 36. do 46.

Brza moda (*fast fashion*) postala je jedan od najvećih ekoloških izazova današnjice, a njezin teret nerazmjerno pada na zemlje Globalnoga juga. Unatoč prividnoj dostupnosti i atraktivnim cijenama istina koja stoji iza svake „jeftine” majice ili haljine zastrašujuća je. Riječ je o sustavu duboko ukorijenjenome u nejednakosti, pretjeranoj potrošnji i – otpadnome kolonijalizmu.

Prema procjeni Međunarodne agencije za energiju (IEA) tekstilna industrija još je 2016. emitirala oko 1,2 milijarde tona stakleničkih plinova, više nego svi međunarodni letovi i pomorski prijevoz zajedno (IEA, 2017). Tijekom posljednjih 15 godina proizvodnja se odjeće udvostručila, dok je vrijeme nošenja pojedinoga komada odjeće palo za 40 % (Ellen MacArthur Foundation, 2017). U Sjedinjenim Američkim Državama svake se godine proizvede oko 11,3 milijuna tona tekstila, što rezultira s približno 37 kilograma tekstilnoga otpada po stanovniku. Većina ljudi razvijenog svijeta zapravo ne smatra da je doniranje odjeće rješenje, ali istodobno, bez grižnje savjesti, svojom odbačenom odjećom zagađuje manje razvijene zemlje.

Što je otpadni kolonijalizam?

Otpadni kolonijalizam (engl. *waste colonialism*) dominacija je bogatih zemalja nad siromašnjijima putem otpada i zagađenja te nastavlja povijesne oblike eksploatacije, često pod krinkom recikliranja. Zemlje poput SAD-a, Ujedinjenoga Kraljevstva i Njemačke prekomjerno konzumiraju modne proizvode, a zatim svoj tekstilni otpad izvoze u zemlje Globalnoga juga, u kojemu on završava na odlagalištima, ulicama i u prirodi.

U Gani čak 40 % donirane odjeće završava na odlagalištima uzrokujući poplave i širenje zaraznih bolesti zbog zagađenja voda. Većina odjeće izrađuje se od poliestera, sintetičkoga materijala koji ispušta mikroplastiku u tlo i vodu, čime dodatno zagađuje izvore pitke vode i hrane, a uz to su mu potrebne i stotine godina kako bi se razgradio. Posljedice su za lokalne zajednice i okoliš dugotrajne i razorne (iako se lokalni mali poduzetnici trude ponovno iskoristiti tekstilni otpad), pogotovo uzmemo li u obzir da još ne znamo točan utjecaj mikroplastike na ljudsko tijelo i organizam u kojemu završava.

Koliko je situacija loša govori činjenica da su u Čileu, Keniji, Gani i Indoneziji nastale gomile tekstilnoga otpada – toliko velike da je jedna od njih (pustinja Atacama, sjeverni Čile) vidljiva iz svemira (*National Geographic*, 2022). Samo na područje sjevernoga Čilea godišnje stiže 44 milijuna tona tekstilnoga otpada iz Europe, Azije i Sjeverne Amerike, dok Greenpeace navodi kako je u glavnome gradu Gane Accri nastalo 65 stopa visoko brdo odjeće (Greenpeace, 2023).

Globalni jug i klimatska nepravda

Zemlje Globalnoga juga, koje uključuju velik dio Afrike, Latinske Amerike, Azije i Pacifika, već trpe posljedice klimatskih promjena – i to neproporcionalno u odnosu na svoj doprinos problemu. Mnoge od tih zemalja pogođene su sušama, poplavama, porastom razine mora i gubitkom poljoprivrednoga zemljišta, što rezultira glađu, migracijama i pogoršanjem zdravstvene situacije stanovništva. Posebno su pogođene žene. One su ciljana radna snaga u industriji brze mode, što im s jedne strane pruža zaradu i oblik financijske samostalnosti, ali također sa sobom nosi ostale oblike eksploatacije jer tekstilne radnice često rade u teškim uvjetima, imaju niske plaće i nesigurne uvjete rada.

Zeleno, održivo, ekološko... ili ipak ne?

Od 2020. godine sve je češće da brendovi brze mode lansiraju „ekološke kolekcije” izrađene, primjerice, od organskog pamuka. No, često je dovoljno da samo 50 % materijala bude organsko kako bi se odjevni predmet reklamirao kao „eko”. U tu kategoriju također možemo svrstati kolekcije od „reciklirane plastike”. Iako su odjevni predmeti izrađeni od reciklirane plastike u malome udjelu, većinom se s recikliranom plastikom miješa nova plastika kako bi se poboljšala kvaliteta proizvoda, čime se i dalje podržava proizvodnja novoga plastičnog otpada. Taj pristup predstavlja *greenwashing* – lažno prikazivanje proizvoda kao održivih bez stvarnoga učinka.

Jasno je da ne možemo postići stvarnu održivost sve dok proizvodimo previše. Ono što je doista ključno jest promjena samoga poslovnog modela s linearnoga na kružni te smanjenje količine proizvedene odjeće uz povećanje njezine kvalitete, što bi omogućilo popravke i ponovnu upotrebu (Bick i sur., 2018). Te

promjene značile bi radikalno preispitivanje trenutačnoga ekonomskog sustava, koji se oslanja na brzu proizvodnju, masovnu potrošnju i planirano zastarijevanje proizvoda. Kapitalizam kakav danas poznajemo temelji se na stalnome rastu i profitu, dok bi kružni model zahtijevao sporiji, odgovorniji pristup čiji je prioritet dugovječnost proizvoda umjesto neprekidnoga stvaranja novih stvari.

Za nas kao potrošače to bi značilo promjenu u načinu razmišljanja – umjesto impulzivne kupovine i gomilanja jeftine odjeće fokus bi bio na kvaliteti, trajnosti i etičkoj proizvodnji. Umjesto da odjeću doživljavamo kao jednokratnu robu, morali bismo razviti svijest o njezinoj vrijednosti, brinuti se o njoj, popravljati je i razmjenjivati.

Zemlje Globalnoga sjevera moraju preuzeti odgovornost za svoj tekstilni otpad. Nije prihvatljivo da se jeftina odjeća proizvedena u Globalnome jugu masovno konzumira i odbacuje na sjeveru, da bi zatim bila poslana natrag kao otpad u zemlje koje su već pogođene klimatskim promjenama.

(prema: <https://klimatskepromjene.hr/otpadni-kolonijalizam-mracna-strana-brze-mode-fast-fashion/>)

36. Tko su suvremeni kolonizatori? Objasni zašto.

2	
---	--

37. Što u kontekstu polaznoga teksta znači izraz *pod krinkom recikliranja* (treći ulomak teksta)?

1	
---	--

3	
---	--

38. Na koju se pojavu iz polaznoga teksta odnosi sljedeći primjer iz svakodnevnoga života?

Ana ima staru zimsku jaknu koja joj više ne odgovara stilom. Umjesto da kupi novu, odnosi je krojačici koja je prepravlja – skraćuje je, mijenja patentni zatvarač i dodaje nove detalje.

- A. na *greenwashing*
- B. recikliranje proizvoda
- C. na doprinos održivosti
- D. na stvaranje novoga plastičnog otpada

1	
---	--

39. Što je u čileanskoj pustinji vidljivo iz svemira?

- A. ogromne količine nagomilanoga otpada
- B. zagađenje tla mikroplastikom
- C. širenja pustinjske površine
- D. staklenički plinovi

1	
---	--

40. Koja od sljedećih osoba kupuje impulzivno?

- A. ona kojoj je važno razmjenjivanje odjeće
- B. ona kojoj je važno kupiti što jeftiniji proizvod
- C. ona koja bira proizvode koji se mogu reciklirati
- D. ona koja kupuje proizvod na temelju trenutačne odluke

1	
---	--

41. Na koji način autor teksta u predzadnjem odlomku pokazuje da je i on dio problema o kojemu govori?

1	
---	--

4	
---	--

42. Koja je od sljedećih tvrdnja paradoksalna?

- A. Mnoge ekološke katastrofe moguće je vidjeti i uživo i iz svemira.
- B. Održivi razvoj nije ostvariv ako se proizvodnja odvija u prevelikim količinama.
- C. Zemlja koja je proizvela sirovinu ili gotov proizvod, sada tu istu robu prima natrag kao tekstilni otpad.
- D. Ekološka održivost može se postići ako se odjeća prestane doživljavati kao jednokratni proizvod.

1	
---	--

43. Koja je od sljedećih pojava primjer obmane suvremenih potrošača u bogatim zemljama?

- A. eksploatacija žena
- B. prerađena plastika
- C. staklenički plinovi u tekstilnoj industriji
- D. novi reljefni oblici vidljivi satelitskim snimcima

1	
---	--

44. Što od sljedećega nije iskazano tekstom u zagradama?

- A. znanstveni izvori
- B. autorov komentar
- C. podrijetlo stranih izraza
- D. poveznice na druge tekstove

1	
---	--

3	
---	--

45. Koje se od sljedećih obilježja odnosi na polazni tekst?

A. tekst pisan administrativnim stilom

B. neprekinuti tekst prema obliku

C. upućivački tekst prema sadržaju

D. debata o utjecaju mode na okoliš

1	
---	--

46. Ispiši iz polaznoga teksta jedan historizam upotrijebljen u prenesenome značenju.

1	
---	--

2	
---	--